

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o súlade školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom na gymnáziu v školskom roku 2012/2013 v SR

Súlady školského vzdelávacieho programu (ďalej ŠkVP) so štátnym vzdelávacím programom (ďalej ŠVP) kontrolovala školská inšpekcia na **23** gymnáziách (G), z toho boli 2 súkromné, 5 cirkevných, 1 G bolo s vyučovacím jazykom maďarským. Na 3 G boli v bilingválnom štúdiu vyučovacie jazyky ruský, španielsky, francúzsky, na 1 cirkevnom G vyučovacím jazykom anglický a nemecký.

Pri tvorbe ŠkVP vychádzali školy zo štátneho vzdelávacieho programu pre nižšie ročníky gymnázia s osemročným štúdiom na úrovni ISCED 2, pre vyššie ročníky osemročného štúdia a štvorročného gymnázia na úrovni ISCED 3A. **Štruktúra ŠkVP** bola v 61 % škôl v súlade s požiadavkami školského zákona, pričom sa v prevažnej miere dodržali zásady a podmienky určené pre ich vypracovanie. Jednotlivé časti boli spracované prehľadne, obsahovali konkrétne informácie o kontrolovanej škole, ich vypracovanie umožňovalo v súlade s princípmi a cieľmi realizovať výchovu a vzdelávanie. V 39 % subjektov štruktúru nezachovali. Z povinných súčastí sa v ŠkVP nenachádzali všetky časti, predovšetkým absentovali učebné osnovy niektorých predmetov. Negatívne zistenia sa týkali tiež rozpracovania prierezových tém, učebných plánov, zadefinovania pedagogických stratégií. Gymnázia (s výnimkou 1) po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy, zverejnili svoje ŠkVP na verejne prístupnom mieste.

Kontrolované školy deklarovali (okrem 1 súkromného G v Banskobystrickom kraji) **ciele výchovy a vzdelávania**, ktorými smerovali k poskytovaniu kvalitného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kompetencií žiakov, najmä ich tvorivých schopností, kritického myslenia, gramotnosti v oblasti informačno-komunikačných technológií. Pozitívom bola orientácia na všestranný rozvoj osobnosti žiaka a vytváranie predpokladov celoživotného vzdelávania. Pri realizácii bilingválneho vzdelávania preferovali najmä rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov so zámerom ich ďalšieho uplatnenia v multikultúrnom a viacjazyčnom prostredí. Cirkevné školy zdôrazňovali formovanie kresťanského hodnotového systému u žiakov. Stanovené vlastné ciele zodpovedali reálnym podmienkam škôl a korešpondovali s cieľmi uvedenými v školskom zákone.

Vhodne rozpracované **komplexné charakteristiky** 91 % škôl, zväčša na základe zhodnotenia aktuálneho stavu a SWOT analýzy, poskytovali informácie o koncepcii ich rozvoja, profilácii a strategických zámeroch, o vlastných prioritách v oblasti zvyšovania kvality výchovy a vzdelávania. Prezentovali rozvíjanie partnerských a medzinárodných kontaktov s inými školami, formy a spôsoby spolupráce so zákonnými zástupcami a sociálnymi partnermi i niektoré konkrétne zámery v rámci zapojenia sa do projektov. Obsahovali tiež údaje o postavení škôl v meste alebo v regióne. Zadefinovaný **profil absolventa** vymedzoval v súlade so ŠVP vedomosti, zručnosti a schopnosti, ktorými by mal absolvent gymnaziálneho štúdia disponovať.

V **učebných plánoch** (UP) 67 % škôl akceptovalo zaradenie vyučovacích predmetov do vzdelávacích oblastí v súlade s rámcovým učebným plánom (RUP), ich súčasťou boli spravidla vlastné poznámky charakterizujúce organizáciu vyučovacieho procesu s ohľadom na konkrétne podmienky školy. K nedostatkom patrili nedodržanie poradia vzdelávacích oblastí podľa RUP, nerešpektovanie poradia predmetov v niektorej z nich. Vyskytlo sa i nezaradenie vyučovacích predmetov do príslušných vzdelávacích oblastí. UP neobsahovali nové voliteľné predmety, niekde vypracované poznámky nekorešpondovali s poznámkami k RUP, chýbalo konkrétne delenie tried na skupiny (predovšetkým v cudzích jazykoch).

Školy (okrem 1 subjektu) modifikovali svoje UP prostredníctvom **voliteľných (disponibilných) hodín**. Prevažovala tendencia ich výraznejšieho využitia na zvýšenie hodinovej dotácie predmetov vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia (cudzí jazyky) ale i ďalších povinných predmetov. Časť

z uvedených hodín bola využitá na zavedenie nových predmetov¹. Pozitívom bola ponuka voliteľných predmetov v posledných dvoch ročníkoch vyššieho sekundárneho vzdelávania podľa záujmu žiakov, čo umožňovalo výraznú profiláciu štúdia.

Prehľadne vypracované **učebné osnovy** jednotlivých predmetov vrátane prierezových tém tvorili súčasť ŠkVP v 74 % gymnázií. Zahŕňali charakteristiku predmetu, ciele, stratégiu vyučovania, učebné zdroje podľa jednotlivých ročníkov, deklarovali výstupy zo vzdelávania. Boli výsledkom rozpracovania príslušných vzdelávacích štandardov. Počet vyučovacích hodín jednotlivých predmetov zodpovedal počtu uvedenému v UP. V ostatných školách UO pre viaceré vyučovacie predmety obsahovali nedostatky alebo úplne chýbali, prípadne neboli spracované na hodinovú dotáciu podľa UP. Najčastejšie uplatňovanou formou realizácie **prierezových tém** bola ich implementácia do vhodných predmetov, sporadicky tvorili aj samostatné predmety, alebo sa stali súčasťou projektov, účelových cvičení a kurzov. Niektoré školy však ich rozpracovaniu nevenovali dostatočnú pozornosť.

Rozpracované **pedagogické stratégie** vo výchove a vzdelávaní smerovali v 78 % subjektov k rozvíjaniu kľúčových kompetencií žiakov. Školy uprednostňovali vyučovacie formy a metódy, ktoré viedli žiakov k samostatnosti a tvorivosti, k rozvíjaniu ich talentu. Viaceré vychádzali z poznatkov pedagogických zamestnancov z kontinuálneho vzdelávania týkajúceho sa modernizácie a inovácie vyučovania. Preferované metódy v kombinácii s vhodnými formami vyučovania (prezentácie, vyučovacie bloky, riešenie problémov, brainstorming, projektové vyučovanie, výučbové programy, tímové projekty, skupinová práca, exkurzie, tematické besedy) dávali predpoklad k rozvíjaniu požadovaných spôsobilostí žiakov. K zatraktívneniu edukačného procesu prispieval aj aspekt digitalizácie vzdelávania.

Súčasťou 91 % kontrolovaných ŠkVP boli informácie o **organizácii prijímacieho konania**, zväčša so zapracovanými kritériami prijatia uchádzačov na štúdium. Spôsob a podmienky **ukončovania štúdia**, spracované v rôznom rozsahu, deklarovalo 87 % škôl. Niektoré poskytovali len základné informácie o priebehu a organizácii maturitnej skúšky, podrobný prehľad podmienok o ukončovaní štúdia obsahoval osobitný dokument.

Aktuálny stav **personálneho zabezpečenia** uviedlo 91 % subjektov. Prevažovali konkrétne údaje o pedagogickom kolektíve vo vzťahu k jeho stabilizácii, v menšej miere k zvyšovaniu odbornosti.

Priestorové a materiálno-technické podmienky 96 % škôl zväčša poskytovali podnetné pracovné prostredie na edukačnú činnosť. V ich popise bola konkretizácia priestorových dispozícií škôl z hľadiska počtu kmeňových a odborných učební i ďalších priestorov v interiéroch (telocvičňa, školská knižnica, zborovňa, kabinety, školská jedáleň) a exteriéroch (športové ihriská), ktoré umožňovali realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu. Ojedinele uvedené údaje nezodpovedali požiadavkám z hľadiska prezentovaných vlastných cieľov ani reálnemu stavu zistenému prehliadkou priestorov.

Problematiku zaistenia **bezpečnosti a ochrany zdravia** žiakov, ako aj pedagogických zamestnancov pri výchove a vzdelávaní sprístupnilo základnými informáciami v ŠkVP 96 % gymnázií. Podrobnejšie ju rozpracovali v školskom poriadku.

Pri spracovaní **vnútorného systému kontroly a hodnotenia žiakov** postupovali v 91 % škôl prevažne v súlade s metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu žiakov, určili všeobecné pravidlá na hodnotenie vzdelávacích výstupov žiakov počas štúdia. Detailnejšie ich rozpracovali v niektorých školách v rámci UO jednotlivých predmetov a v prílohe školského poriadku.

Všetky školy mali vypracovaný **vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov**, ktorý bol väčšinou charakterizovaný ako dôležitý nástroj na získanie spätnej väzby o plnení cieľov školy a prostriedok motivácie učiteľov. Poskytoval informácie o funkcii, cieľoch, o sledovaných

¹ mediálna výchova; multikultúrna Európa; cestovná kancelária svet; európska únia v škole; psychosociálny tréning; pragmatická prípadová štúdia; podnikanie v cestovnom ruchu; ekológia; environmentálna výchova; regionálna výchova; aplikovaná ekonómia; latinčina; práca s informáciami a komunikácia; jazykovo-komunikačná výchova; úvod do sveta práce; finančná gramotnosť; tvorba projektu a prezentačné zručnosti; spoločenská výchova a ďalšie

oblastiach kontroly. Zahŕňal používané formy, metódy a kritériá hodnotenia učiteľov s dôrazom na zvýšenie kvality vyučovacieho procesu, na zlepšenie výsledkov výchovno-vzdelávacej činnosti. Niektoré školy rámcovo prezentovali i systém sebahodnotenia. Viaceré postupovali pri hodnotení podľa kritérií stanovených v samostatnom dokumente.

Plány kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov, ktoré vypracovalo 87 % subjektov, väčšinou stanovovali priority vzdelávacích aktivít v závislosti od vytýčených cieľov.

V časti o **podmienkach vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** (ďalej ŠVVP) 78 % škôl konkretizovalo osobitosti a možnosti ich vzdelávania, pričom 94 % pre nich vypracovalo individuálne výchovno-vzdelávacie programy (ďalej IVVP). Poradenský servis smerom k žiakom a ich zákonným zástupcom väčšinou zabezpečovali prostredníctvom výchovných poradcov a často úzkou spoluprácou s príslušnými centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

Celková úroveň spracovania školských vzdelávacích programov bola dobrá.

Záver

Vypracované školské vzdelávacie programy umožňovali vo väčšine škôl uskutočniť výchovu a vzdelávanie v súlade s jej princípmi. K pozitívam patrili koncepcné vymedzenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania s osobitosťami profilácie jednotlivých subjektov, vecná a komplexná charakteristika škôl, určenie profilu absolventa. Nedostatky sa najviac týkali ich štruktúry, úrovne vypracovania učebných plánov, rozpracovania obsahových a výkonových štandardov v učebných osnovách niektorých predmetov, začlenenia prierezových tém a spôsobu ich realizácie vo vyučovaní. V uvedenej ponuke upravených podmienok pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bola primeraná pozornosť venovaná vypracovaniu individuálnych výchovno-vzdelávacích programov a poskytovaniu odborného servisu. Priestorové a materiálo-technické vybavenie škôl prevažne umožňovalo realizáciu školských vzdelávacích programov. Kontrolované subjekty stanovili vhodné podmienky na bezpečnosť a ochranu zdravia v školskom prostredí.

Porovnaním zistení z kontroly súladu ŠkVP so ŠVP v školských rokoch 2010/2011 a 2012/2013 možno konštatovať výraznejšie zlepšenie v dodržaní štruktúry vypracovaných ŠkVP. Vzrástla podpora vážnosti tohto dokumentu prerokovaním v pedagogickej rade a v rade školy a zabezpečením jeho dostupnosti pre širšiu verejnosť. Skvalitnilo sa zadefinovanie vlastných cieľov zodpovedajúcich skutočným možnostiam škôl, posun nastal vo vypracovaní IVVP a poskytovaní odborného servisu. *Celková úroveň spracovania školských vzdelávacích programov v školskom roku 2010/2011 bola priemerná, v školskom roku 2012/2013 dosiahla dobrú úroveň.*

Výrazné pozitívne zistenia

- vymedzenie vlastných cieľov výchovy a vzdelávania
- efektívne využitie disponibilných hodín
- vypracovanie vnútorného systému hodnotenia zamestnancov

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- zosúladenie štruktúry školského vzdelávacieho programu s požiadavkami školského zákona
- rozpracovanie učebných osnov pre všetky vyučovacie predmety
- zapracovanie všetkých prierezových tém do obsahu vzdelávania vhodných predmetov

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe inšpekčných zistení podľa závažnosti nedostatkov a porušení všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov Štátna školská inšpekcia uplatnila odporúčania, uložila opatrenia,

alebo riaditeľom kontrolovaných subjektov uložila prijať opatrenia s cieľom dôslednejšie pristupovať k vypracovaniu školského vzdelávacieho programu.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- zlepšiť kvalitu vypracovania školských vzdelávacích programov
- vyhotoviť učebné plány korešpondujúce s rámcovými učebnými plánmi príslušných štátnych vzdelávacích programov
- venovať pozornosť dôslednému vypracovaniu učebných osnov všetkých vyučovaných predmetov v rozsahu stanovenom vzdelávacím štandardom